

տէր և յայտնի բարեգործ Թաղիւի գինւոր որդու յուղարկաւորութեանը մասնակցելու: Յուղարկաւորութիւնից յետոյ խումբը նաւով վերադառնում էր Լենքորան: Բանւ. խորհուրդը բռնութեամբ զինաթափ արաւ նրան, որի առիթով, մարտ 17-ին, սկսեցին արիւնահեղ ընդհարումներ: Հայոց Ազգ. Խորհուրդը այդ դէպքերի ժամանակ մնաց բացարձակապէս չէզոք և աշխատեց հանդիմանել աւերիչ հրդեհը՝ միջնորդ հանդիսանալով կռուող կողմերի միջև:

Դէպքերը, սակայն, տարերային մղումով կուրի մէջ մտցրին որոշ հայ գործաւորներ, որոնք Բանւ. Խորհրդի կողմից ուղղեցին մուսաւաթական զինւած խմբերի դէմ: Դէպքերը դասաւորւած էին այնպէս, որ կա'մ Բանւ. Խորհուրդը պէտք է յաղթէր, կամ Մուսաւաթը: Վերջինս չարժոււմ էր թիւք գործակալների ծրագրով և անմիջական աջակցութեամբ, որով Մուսաւաթի յաղթանակը պիտի նշանակէր Թիւրքիայի, այսինքն՝ հակայեղափոխութեան յաղթանակ: Եւ հասկանալի է, որ Մուսաւաթի դէմ մղւած պայքարում միանգամայն դիտակցօրէն համերաշխ էին բոլոր կուսակցութիւնները: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, սակայն, հաշի առնելով հայ-թրքական յարաբերութիւնների վաւիռի խնդիրը, գործօն մասնակցութիւն չունէր այդ պայքարում, իսկ Հ. Ազգ. Խորհուրդը ջանք չէր խնայում խաղաղութեան հաստատման համար:

Առանց մտնելու մարտեան արիւնոտ դէպքերի մանրամասնութիւնների մէջ, առաջ բերենք մի քանի քաղաքներ Հ.Ազգ. Խորհրդի ա'յն օրերի նիստերի արձանագրութիւններից, որոնք բաւարար յստակութեամբ պատկերացնում են թէ ընդհարումների բնոյթը և թէ Հ. Ազգ. Խորհրդի քաղաքականութիւնն ու խաղացած դերը:

«Մարտ 17-ի երեկոյեան ժամը 8-ին սկսեց հրացանաձգութիւն. «Վայրի դիվիզիա»-յի զինւորների և «կարմիր դարձիկ»-յի միջև: Այդ առթիւ Ազգ. Խորհուրդն իր արտակարգ նիստն ունեցաւ և որոշեց միջամտել՝ դադարեցնելու համար արիւնահեղութիւնը: Ստեղծւած բախումը լուծելու համար որոշեց առաջարկել հակամարտ կողմերին հետեւեալը. «Վայրի դիվիզիա»-յի զինւորները յանձնում են իրենց զէնքերը թուրք ընկերվարական կուսակցութիւններին, իսկ Բանւ. և Զինւ. Խորհուրդը հրաժարւում է «Վայրի դիվիզիա»-յի զէնքերը գրաւելու ցանկութիւնից: Յանձնարարեց բժ. Լ. Աթաբէգեանին դնալ Զինւ.-Յեղափոխական կոմիտէն և յայտնել Ազգ. Խորհրդի որոշումը:

Բացի այդ, Ազգ. Խորհուրդը որոշեց յանձնարարել բժ. Լ. Աթաբէգեանին յայտնելու, որ կռուող կողմերից ո'չ մէկը չի կարող յոյս ունենալ Հայոց Ազգ. Խորհրդի գործօն աջակցութեան վրա, որովհետեւ մեր խորհուրդը դէմ է որեւէ ընդհարումի և կամենում է, որ փոխադարձ իրաւախօսութեամբ լուծւի դժւարութիւնը»:

«Ազգ. Խորհրդի մարտ 19-ի նիստում գեկուցւում է գիշերայ դէպքերի մասին. բախումը թէև յաջողեց, երէկ հարթել թուրքերի զինումով, բայց այսօր մեծ խլրտում կայ թուրքերի մէջ. քաղաքի գանազան մասերում թուրքերը կազմակերպել են միտինգներ, որոնց հանած բանաձևերը բնաւ հաշտարար չեն: Թուրքերը վերջնագիր են ներկայացրել Զինւ.-Յեղափ. Մարմնին՝ պահանջելով յետ տալ գրաււած զէնքերը: Դրութիւնը շատ լուրջ